

Vergaderjaar 2024–2025

36 600 B

Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2025

Nr. 26

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 maart 2025

Tijdens de begrotingsbehandeling van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hoofdstuk VII) op woensdag 9 oktober 2024 heeft uw Kamer diverse vragen gesteld. Hierbij bied ik u, naar aanleiding van de vraag van het lid Wingelaar (NSC) over de inzet van reserves¹, het overzicht aan van het aantal gemeenten dat in de begroting voor 2025 gebruik maakt van de mogelijkheid voor het inzetten van het surplus van de algemene reserve als structureel dekkingsmiddel.

Een ruimere structurele inzet van reserves draagt bij aan de financiële wendbaarheid van medeoverheden en is mogelijk, omdat de reservepositie van een groot deel van de gemeenten de afgelopen vier jaar is verbeterd. De verbetering van de reservepositie van gemeenten blijkt uit de jaarrekeningen van de gemeenten gezamenlijk, die in de afgelopen jaren een overschot lieten zien (bandbreedte van € 1,7 – € 3,7 miljard per jaar). Het inzetten van reserves biedt overigens geen langetermijnoplossing voor structurele tekorten die zich nu of in de toekomst kunnen voordoen.

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) op 21 november 2023 is de «Notitie incidenteel/structureel» vastgesteld, die in nauwe afstemming tussen de fondsbeheerders, VNG, IPO en financieel toezichthouders tot stand is gekomen². In deze notitie werden de mogelijkheden verruimd voor gemeenten, om bij een omvangrijke reservepositie onder voorwaarden structurele lasten te dekken met het vrije deel van de algemene reserve. Jaarlijks mogen gemeenten maximaal 10% van het surplus in de algemene reserve, het deel dat niet nodig is voor afdekking van toekomstige risico's, inzetten als structureel dekkings-

¹ Noot bij Handelingen II 2024/25, nr. 12, item 10, p. 12.

² Zowel BZK als toezichthouder op de provincies en gemeenschappelijke regelingen als de provincies als toezichthouder op de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen.

middel. Dit onder de voorwaarde dat de solvabiliteit – een belangrijke indicator van financiële gezondheid – van de gemeente groter of gelijk aan 20% is en blijft. Ook moet het weerstandvermogen naar het oordeel van de financieel toezichthouder voldoende zijn en gebaseerd op een adequate risico-inventarisatie. Gemeenten kunnen van deze nieuwe mogelijkheid gebruik maken met ingang van de begrotingen voor 2025.

In de begrotingen voor 2025 maken in totaal 46 gemeenten gebruik van de mogelijkheid om (een deel van) het surplus van de algemene reserve in te zetten als structureel dekkingsmiddel (zie bijlage 1). Daarnaast kan ik u melden dat voor 2025 twee gemeenten onder preventief financieel toezicht staan, waarvan één gemeente om financiële redenen (zie bijlage 2). In het landelijk toezichtverslag dat jaarlijks medio juni aan uw Kamer wordt gezonden, brengen de provinciale financieel toezichthouders verslag uit over het door de provincies uitgevoerde financieel toezicht op gemeenten. In dit toezichtverslag zal nader worden stilgestaan bij de naar het oordeel van de provincies belangrijkste trends, ontwikkelingen en onzekerheden ten aanzien van de financiële positie van gemeenten de komende jaren.

Zoals eerder aangegeven in mijn brief van 4 oktober aan uw Kamer³, waarin ik onder andere in ga op de inzet van reserves, wil ik bezien of bij de financiële beoordeling van gemeenten de huidige norm van structureel en reëel evenwicht aangevuld kan worden met andere toetsingscriteria. Te denken valt daarbij aan het meer meewegen van de vermogenspositie ten aanzien van de risico's, de wendbaarheid en weerbaarheid van een gemeente, een breder risicomodel en bepaalde financiële kengetallen. Op het ogenblik vinden hierover gesprekken plaats met onder andere de provinciale toezichthouders. Naar verwachting kan ik uw Kamer hierover nader informeren in het tweede kwartaal van 2025.

Ik benadruk ten slotte voor de volledigheid nogmaals, dat het inzetten van reserves als structureel dekkingsmiddel niet oneindig kan doorgaan en een hulpmiddel vormt. Het is geen structurele oplossing in het geval dat financiële tekorten bij gemeenten zich blijven voordoen. Wat betreft het bredere vraagstuk van de zorgen die leven bij medeoverheden, verwijs ik onder andere naar de routekaart richting Voorjaarsnota, zoals 29 november 2024 aan uw Kamer verzonden.⁴ Ik begrijp de zorgen over de financiën; daarnaast ben ik ermee bekend dat er bij gemeenten ook zorgen zijn over de arbeidsmarkt en de uitvoeringskracht. Naar aanleiding van het Overhedenoverleg heb ik aangegeven dat ik veel waarde hecht aan de balans tussen de ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht. Bij het Overhedenoverleg d.d. 21 november 2024 is van kabinetszijde erkend dat deze balans onder druk staat. Het gesprek daarover moet wel zorgvuldig en precies worden gevoerd en daartoe zijn ook concrete afspraken gemaakt. Als kabinet willen we met de medeoverheden een weg naar voren bewandelen. We spreken hiertoe in het Overhedenoverleg van 11 maart a.s. verder met de koepels van gemeenten, provincies en waterschappen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
J.J.M. Uitermark

³ Kamerstuk 36 600 B, nr. 9

⁴ Kamerstuk 36 600 B, nr. 22.

**OVERZICHT INZET SURPLUS ALGEMENE RESERVE ALS
STRUCTUREEL DEKKINGSMIDDEL**

Provincie	Aantal Gemeenten	Aantal Inzet Surplus AR	Naam gemeenten Inzet surplus AR
Groningen	10	0	
Fryslân	18	1	De Fryske Marren
Drenthe	12	1	Midden-Drenthe
Overijssel	25	4	Almelo, Hardenberg, Enschede, Wierden
Gelderland	51	7	Duiven, Elburg, Montferland, Lingewaard, Lochem, Nijkerk, Wijchen
Utrecht	26	3	Houten, Lopik, Zeist
Flevoland	6	0	
Noord-Holland	44	8	Beverwijk, Castricum, Dijk en Waard, Heiloo, Hollands Kroon, Oostzaan, Velsen, Wormerland
Zuid-Holland	50	10	Hoeksche Waard, Lansingerland, Nissewaard, Voorne aan Zee, Molenlanden, Capelle aan den IJssel, Krimpenerwaard, Zoetermeer, Leiderdorp, Zwijndrecht
Zeeland	13	0	
Noord-Brabant	56	7	Asten, Cranendonck, Land van Cuijk, Loon op Zand, Maashorst, Oirschot, Reusel-De Mierden
Limburg	31	5	Beek, Beekdaelen, Beesel, Landgraaf, Simpelveld
Totaal	342	46	

BIJLAGE 2:
OVERZICHT PREVENTIEVE GEMEENTEN

Provincie	Aantal Gemeenten	Preventief Financiën	Welke gemeente(n)	Preventief Termijn	Welke gemeente(n)	Preventief Arhi	Welke gemeente(n)	Aantal Repressief
Groningen	10	0		0		0		10
Fryslân	18	0		0		0		18
Drenthe	12	0		0		0		12
Overijssel	25	0		0		0		25
Gelderland	51	0		0		0		51
Utrecht	26	0		0		0		26
Flevoland	6	0		0		0		6
Noord-Holland	44	0		0		1	Wijdmeren	43
Zuid-Holland	50	0		0		0		50
Zeeland	13	1	Vlissingen	0		0		12
Noord-Brabant	56	0		0		0		56
Limburg	31	0		0		0		31
Totaal	342	1		0		1		340